

ISSN 2450-6486

www.ehs-ss.pl

DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2020.3-2.13>

УДК 159.9:316.6

Любов НАКОНЕЧНА

Специфіка акультурації студентів-іноземців

LIUBOV NAKONECHNA. **Specifics of acculturation of foreign students.** *The article considers the specifics of acculturation of foreign students. It is stated that the characteristic features of older adolescence is a favorable factor for ensuring the successful acculturation of foreign students. It was determined that the successful adaptation of young people to new environmental conditions largely depends on the ethnic psychological characteristics of students and the type of relationships that prevail in their usual society. It is concluded that the successful adaptation of students is largely due not only to their individual psychological characteristics, but also to their socio-cultural background. It is concluded that modern universities have significant potential to ensure the successful acculturation of foreign students.*

Keywords: acculturation, students, foreigners, adolescence, adaptation, society, cultural background.

Постановка проблеми. У процесі глобалізації людям часто необхідно пристосовуватися (адаптуватися) до нових культурних явищ і умов. У таку ситуацію потрапляють вчені, бізнесмени, туристи, що виїжджають в іншу країну на нетривалий час, іноземні студенти, персонал іноземних компаній, місіонери, адміністратори, дипломати, які живуть в чужій країні тривалий час, і, нарешті, емігранти і біженці, які переїхали в іншу країну на постійне проживання. В результаті досить складного процесу взаємодії з чужою культурою людина більшою чи меншою мірою адаптується до неї, тобто відбувається процес акультурації.

Для іноземців переїзд в іншу країну може характеризуватися кризовою ситуацією. У якості стресорів можуть виступати інша мова, культура, традиції приймаючої країни, відмінності ціннісних орієнтацій, специфіка вирішення побутових питань, ставлення з боку місцевих студентів тощо.

В сучасній науці термін «акультурація» позначає процес і результат впливу різних культур одна на одну, за якого всі або частина представників однієї культури переймають норми, цінності й традиції іншої культури. Проходячи акультурацію, кожна людина прагне, з одного боку, зберегти свою культурну приналежність, з іншого боку вона включається в чужу для себе культуру. Існують різні стратегії акультурації: асиміляція, сепарація, маргіналізація, інтеграція.

В даний час метою акультурації вважається досягнення інтеграції культур, результатом якої стає бікультуральна або мультикультуральна особистість, довгострокова адаптація до життя в чужій культурі. Акультурація заснована на комунікативному процесі, оскільки іноземці, що прибули в іншу країну, знайомляться з новими культурними умовами і опановують нові навички через спілкування. Тому процес акультурації можна розглядати як надбання комунікативних здібностей до нової культури.

Дослідження проблем міжкультурної взаємодії та діалогу культур набувають останнім часом все більшого значення у зв'язку з процесами глобалізації та інтеграції. Крім того, відбуваються процеси акультурації та пов'язані з ними процеси асиміляції, що призводить до прояву міжетнічної комунікації, інтеграції, бікультуризму різного ступеня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед останніх досліджень в даному напрямі слід вказати наукові розвідки В. І. Аксьонова, О. В. Березінської, О. М. Білик, О. Є. Блинової, О. Є.

Дем'яненко, А. О. Курапова, Е. О. Манжос, О. В. Попович, Л. М. Федоришина, та ін.

Проте питання акультурації студентів-іноземців все залишаються актуальними, особливо зважаючи на те, що кожного року їх кількість в Україні зростає. Також дедалі більше української молоді становляться студентами навчальних закладів інших країн. На сьогодні ця проблема далека від остаточного наукового вирішення і потребує подальших наукових розвідок. **Метою статті** є визначення специфіки акультурації іноземних студентів.

Виклад основного матеріалу. Здійснення акультурації іноземних студентів має свою специфіку. Сучасні університети мають значні потенційні можливості (дидактичні, виховні, розвивальні, наукові тощо) для забезпечення успішної акультурації іноземних студентів.

Важливий аспект, який надає процесу акультурації іноземних студентів у навчально-виховному процесі університету специфічного забарвлення, є вікові межі молодих людей: студентський вік припадає переважно на період пізньої юності або ранньої дорослості (17-23 роки).

Висловлюючи свої міркування стосовно студентського віку, відомий психолог Б. Ананьєв зазначав, що саме на цьому особливому етапі життя людини відбувається її виховання як майбутнього фахівця, суспільного діяча та громадянина, унікальної особистості, забезпечується опанування нею багатьох соціальних функцій, оволодіння професійною майстерністю [1].

Як підкреслюють Л. Подоляк і В. Юрченко, прояв типових вікових особливостей студентів важливо враховувати в усіх основних сферах життєдіяльності студентів, а саме таких: професійне навчання, особистісне зростання й самоствердження, розвиток інтелектуального потенціалу, духовне збагачення, моральне, естетичне й фізичне самовдосконалення [2, с. 43].

Треба також відзначити, що студенти-іноземці за своїм віком зазвичай знаходяться в тій же віковій групі, до якої відносяться й українські за походженням студенти, тобто до стандартної вікової групи студентів 17-23 років – молодих людей старшого юнацького віку. І хоч певна частина іноземців є трохи старшою за віком, цей факт не є принциповим, бо, по-перше, вікові відмінності більшості

1. Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых / Б. Г. Ананьев. – М. : Знание, 1972. – 32 с.
2. Подоляк Л. Г. Психология вишщої школи / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2008. – 351 с.

з цих студентів є незначними порівняно з указаною верхньою межею, а, по-друге, у більш старшу вікову групу, яка відповідає етапу зрілості, ці студенти потраплять, як правило, вже на старших курсах, коли питання акультурації не постає так гостро, як на молодших курсах.

Важливими позитивними змінами у молодих людей старшого юнацького віку характеризується їхній фізичний і фізіологічний розвиток. Так, на цьому віковому етапі в людини спостерігаються:

- найменший латентний період реакцій на будь-які зовнішні впливи подразників, зокрема словесні сигнали, тобто найшвидше реагування на них;
- оптимум абсолютної й розпізнавальної чутливості всіх аналізаторів, тобто порогові значення чутливості периферичного зору, слуху та рухових центрів;
- найбільша пластичність кори головного мозку і висока гнучкість в утворенні складних психомоторних та інших навичок;
- найбільший обсяг оперативної (короткочасної) пам'яті зорової та слухової модальності, причому активна розумова діяльність сприяє вищим показникам пам'яті;
- високі показники уваги;
- оптимум розвитку інтелектуальних функцій;
- найвища швидкість розв'язання вербально-логічних завдань;
- інтенсивний розвиток усіх видів почуттів, підвищена емоційна чутливість (подрозливність) до різних обставин навколишнього життя [1].

Також важливими ознаками старшого юнацького віку є структурування інтелекту, розвиток логічного та критичного мислення, що свідчить про досягнення людиною ступеня інтелектуальної зрілості. Як наслідок, на цьому етапі розвитку людини спостерігаються: широта розумового кругозору; гнучкість, багатоваріантність та багатоаспектність оцінок різних об'єктів та процесів; здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки різних подій; спроможність бачити явище в контексті його системних зв'язків з іншими об'єктами (тобто прояв неоднолінійного погляду); здатність мислити в категоріях ймовірного.

Отже, у студентському віці в особистості виявляється пік її психофізіологічних можливостей та інтелектуальна зрілість. У свою чергу, це позитивно впливає як на результати професійного навчання

іноземних студентів в цілому, так і на ефективність процесу їхньої акультурації.

У людини старшого юнацького віку відбуваються також значні зміни в соціальному плані. Причому вважається, що цей вік є також сенситивним періодом для розвитку основних соціогенних потенцій людини як члена суспільства. Зокрема, характерними ознаками старшого юнацтва є активний розвиток моральних та естетичних почуттів, становлення й стабілізації характеру, оволодіння комплексом соціальних ролей дорослої людини: громадянських, професійно-трудових тощо. Студентський вік сучасної людини часто також пов'язаний з початком самостійної виробничої дальності, що забезпечує певною мірою її економічну незалежність.

Важливо також зазначити, що саме в старшому юнацькому віці відбувається інтенсивний розвиток самосвідомості. Причому нерідко визначення студентом ідеального «Я» не відрізняється вираженістю й чіткістю, що значно ускладнює процес самооцінювання майбутнього фахівця, який відбувається шляхом порівняння обраного ним ідеалу з реальним «Я». Внутрішні суперечності у власному розвитку як особистості, необ'єктивність самооцінок часто спричиняють появу у студента внутрішньої невпевненості в собі, а це, у свою чергу, може супроводжуватися навіть проявом з його боку зовнішньої агресивності.

У студентів також суттєво зміцнюються ті особистісні якості, які недостатньою мірою проявлялись на попередньому етапі їхнього розвитку, а саме: цілеспрямованість, самостійність, ініціативність, емоційна стійкість, наполегливість, володіння собою тощо. У старшому юнацькому віці в людині також значно підвищується інтерес до моральних проблем (ціль і спосіб життя, основні обов'язки людини тощо), а також до глобальних проблем світоглядного характеру (виживання людства, забруднення оточуючого середовища, глобалізація, урбанізація тощо). Характерною рисою морального розвитку в цьому віці є також посилення свідомих мотивів поведінки.

У студентському віці молода людина активно прагне до прояву громадської активності, повної самовіддачі в будь-якій суспільно важливій справі, здійснення безкорисливих жертв. Водночас нестача життєвого досвіду, невміння передбачити наслідки своїх вчинків проковує студентську молодь до прояву максималізму у своїх думках та поглядах, невмотивованого ризику, а також нерідко

перетворює деяких юнаків та дівчат в об'єкти маніпулювання з боку дорослих людей.

У студентів також спостерігаються важливі особистісні зрушення, пов'язані з активним розвитком мотивації та ціннісних орієнтацій, формуванням спеціальних здібностей у зв'язку з професіоналізацією, становленням фахової майстерності, а також поглибленням процесу особистісної самореалізації й самоствердження в обраній професії. Як наслідок, людина починає вирішувати завдання професійного самовизначення, обирає свій подальший життєвий шлях, будує плани на майбутнє.

Отже, у студентському віці молоді люди активно прагнуть до пошуку сенсу власного життя, взаємодії з різними соціальними групами, інтенсивного професійного й особистісного самовдосконалення. Важливо також зауважити, що період старшого юнацтва часто пов'язаний з досягненням людиною спортивних рекордів, початком її художніх, технічних і наукових досягнень.

Таким чином, пора студентства, що припадає на старший юнацький вік, є центральним періодом у становленні людини як особистості й як майбутнього фахівця. А тому характерні особливості старшого юнацького віку є сприятливим фактором для забезпечення успішної акультурації іноземних студентів.

У низці чинників, що значною мірою впливають на здійснення процесу акультурації вихідців з різних країн, особливе місце займає наявність, як правило, значних відмінностей між звичним для іноземних студентів середовищем проживання та тим середовищем, в якій вони потрапляють після вступу до українського вишу. Адже, як цілком справедливо підкреслює Т. Довгодько, кожний іноземець є «представником певної країни з ментальністю, психологічним станом, своєрідним сприйняттям світу й нового соціокультурного середовища» [3, с. 114].

Після переїзду в іншу країну в іноземних студентів виникає багато різнопланових проблем (кліматичних, побутових, харчових, психологічних, освітніх, комунікативних, соціокультурних, безпеки тощо). Причому інтенсивність прояву цих проблем, а також особливості процесу адаптації в різних студентів переважною мірою залежать від держави їхнього походження, етнічної належності, знання мови, якою відбувається навчання та спілкування з оточуючими

3. Довгодько Т. Адаптація іноземних студентів до освітнього середовища України / Т. Довгодько // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2013. – № 2. – С. 114-120.

людьми, а також від того, представниками колективістської чи індивідуалістської культури є ці суб'єкти освітнього процесу [4; 5; 6].

Як підкреслював у свій час М. Дж. Херсковиць, «в умовах контакту елементи культури зберігаються тим ефективніше, чим більше в них схожості з новими патернами поведінки», які входять до складу досвіду людини [7, с. 35]. Цю думку підтвердили результати досліджень сучасних учених, якими доведено: чим більше відмінностей існує між старим та новим середовищем, в якому відбувається життєдіяльність іноземця, тим складніше реалізується процес його акультурації. Це пояснюється тим, що точність розуміння людиною ідеалів, цінностей, значень нової для неї культури, збереження її елементів, відпрацювання нових патернів значною мірою залежить від того, наскільки вони збігаються з її старими уявленнями, узгоджуються із засвоєним нею раніше життєвим досвідом [8].

У руслі дослідження в нагоді були також висновки науковців, які у процесі вивчення проблеми психологічної адаптації особистості розробили методiku для підрахунку й аналізу випадків відчуття іноземними студентами дистресового стану. Зокрема, І. Бабікер зі своїми колегами ввели індекс культурної дистанції, за допомогою якого можна отримати об'єктивну оцінку невідповідності між двома культурами. Даний індекс дає змогу фіксувати відмінності між культурами в таких аспектах: клімат, їжа, мова, релігія, рівень освіти, матеріальний комфорт, структура родини тощо. Ця методика була апробована за кордоном на іноземних студентах з метою визначення зв'язку між культурною дистанцією та зверненням ними за медичною допомогою, а також зв'язку між культурною дистанцією й успішністю майбутніх фахівців у навчанні. Отримані результати підтвердили, що такий зв'язок дійсно існує [9].

4. Буракова К. В. Професійно орієнтована адаптація іноземних студентів до навчання у вищому навчальному закладі України на основі загальних характеристик соціалізації особистості / К. В. Буракова // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – Луганськ, 2010. – № 3. – С. 43-46.
5. Кайдалова Л. Г. Проблеми адаптації іноземних студентів на початковому етапі навчання / Л. Г. Кайдалова, Ж. В. Черкашина // Нові технології навчання. – 2011. – Вип. 68. – С. 83-88.
6. Ху Ж. Структурно-функціональна модель процесу адаптації іноземних студентів до освітнього середовища університетів України / Ж. Ху // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2017. – Вип. 3. – С. 7-13.
7. Херсковиць М. Дж. Проблема, метод и теория в афроамериканских исследованиях / М. Дж. Херсковиць ; пер. В. Г. Николаева // Личность. Культура. Общество. – 2010. – Т. XII. – Вып. (53-54). – С. 33-37.
8. Трансформація картини світу у процесі психологічного супроводу міжкультурної адаптації студентів-іноземців у країні навчання : монографія / А. О. Борисова та ін. ; за заг. ред. доц. А. О. Борисової ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : Лідер, 2017. – 177 с.
9. Babiker I. E. The measurement of culture distance / I. E. Babiker, J. L. Cox, P. M. S. Miller // Social Psychiatry. – 1980. – V. 15. – P. 101-116.

Продовжуючи проводити дослідження у визначеному напрямі, А. Фернхем і С. Бохнер довели, що в іноземних студентів труднощі виникають, в основному, через відсутність відповідних соціальних навичок, за допомогою яких людина може успішно долати труднощі, спровоковані різними несприятливими ситуаціями [10, с. 27]. Отже, якщо такі вміння й навички у студентів сформувати, це значно полегшить процес їхньої соціокультурної адаптації та зробить процес акультурації більш результативним.

У науковій літературі також підкреслюється, що норми та традиції рідної для іноземців культури значною мірою зумовлюють становлення їхнього менталітету, який знаходить своє вираження в освітньому процесі, а також у повсякденному житті. Крім того, успішність адаптування молодих людей до нових умов середовища значною мірою залежить від етнічних психологічних особливостей студентів та типом взаємовідносин, які превалюють у звичному для них соціумі.

Наприклад, що уродженці арабських країн, де домінуючою релігією є іслам, помітно відрізняються за поведінкою серед інших іноземних студентів, адже їхня поведінка регламентується достатньо суворими релігійними нормами. Як наслідок, студенти-араби мають багато типових національних рис, які значною мірою перешкоджають процесу їхньої акультурації. Серед цих рис можна зазначити такі: високий рівень реактивної тривожності, інтернальний локус контролю, небажання змінювати свої звички у ситуації зміни середовища тощо. Водночас між студентами з арабських країн теж існують певні відмінності за стилем поведінки. Наприклад, вихідці з європеїзованого Тунісу виділяються серед інших студентів-арабів досить високою відкритістю й комунікабельністю.

Крім того, треба зауважити, що в багатьох країнах Азії та Африки, вихідці з яких навчаються в українських класичних університетах, не тільки поширені специфічні для них певні норми моралі, поведінки та взаємодії між людьми, але й функціонує принципова інша у порівнянні з українською державна й юридична будова суспільства [11, с. 36]. Ці факти значною мірою впливають на здійснення процесу акультурації людини.

10. Furnham A. Cultural Shock : Psychological reactions to unfamiliar environments / A. Furnham, S. Bochner. – London : Methuen, 1986. – 320 p.

11. Соціальні аспекти адаптації іноземних студентів до умов перебування і навчання в Україні на прикладі медичного університету / [І. М. Дудник, В. В. Томаш, Є. Ю. Рождественський та ін.] // Проблеми навчання іноземних студентів у медичних вищих навчальних закладах України : матер. всеукр. конф. (Тернопіль, 19-20 квітня 2002 р.) // Медична освіта. – 2002. – № 3. – С. 35-38.

Значний інтерес у руслі порушеної проблеми мають також результати досліджень стосовно з'ясування особистісних детермінант стійкості до стресу іноземних студентів. Зокрема, визначалось, до якого типу суб'єктивного контролю належить більшість представників певної етнічної спільноти: екстернальному, коли людина вважає, що події, які відбуваються з нею, є результатом дії насамперед зовнішніх для неї сил, чи інтернальному, коли, на думку людини, значущі події, котрі відбуваються в її житті, є результатом насамперед її власної діяльності. Наприклад, для студентів-індусів найбільш характерним є екстернальний рівень суб'єктивного контролю. Як наслідок, їм більше властиві такі якості та властивості, як товариськість, прагнення до нових відчуттів і розбудови соціальних контактів, поступливе поводження з навколишніми людьми. Водночас було з'ясовано, що студенти з Близького Сходу, навпаки, частіше демонструють інтернальний локус контролю. А тому вони психологічно не готові підкорятися тиску з боку інших, особливо жінок, а тому чинять опір у ситуаціях, коли вважають, що ними намагаються маніпулювати чи несправедливо, на їхню думку, обмежують свободу дій.

Відтак можна зробити висновок про те, що успішна адаптація студентів багато в чому зумовлена не тільки їхніми індивідуально-психологічними особливостями, але й соціально-культурними передумовами. Так, представники культури, яким властивий переважно інтернальний тип локусу контролю, менш успішно пристосовуються до зміни середовища, ніж ті студенти, які належать до культурної спільноти, якій традиційно властивий екстернальний тип локусу контролю [¹², с. 46].

Також між представниками різних культур існують суттєві відмінності між вибором стилю спілкування та використанням різноманітних невербальних комунікативних сигналів. Наприклад, яскравими прикладами таких міжкультурних відмінностей у спілкуванні є такі: відстань між співрозмовниками (у південних народів вона значно менша, ніж у північних); наявність або відсутність зорового контакту (у багатьох народів вважається прямий погляд в очі людини проявом неввічливості); жестикуляція й інші невербальні засоби спілкування (уявлення про діапазон сприйнятливих жестів, допустимість або недопустимість доторкування до співрозмовника значно відрізняється у представників різних народів).

12. Іваник С. В. Дослідження локусу контролю у студентів / С. В. Іваник // Соціально-гуманітарний вісник. – 2018. – Вип. 24. – С. 46-47.

Крім цього існують відмінності між стилем ведення діалогу у представників різних культур. Так, у межах західної культури панує точка зору, що співрозмовник повинен прямо та чітко висловити свою позицію. Саме цього чекає від нього співрозмовник. Для представників східної культури традиційним є непрямий стиль спілкування, де зміст повідомлення може бути прихованим у натяках чи пишномовних фразах, а неприємна інформація подана в завуальованій формі [13; 14]. Очевидно, що наявність вищевказаних відмінностей не тільки значно ускладнює комунікацію між представниками різних культур, але й може спровокувати нерозуміння ними один одного чи навіть створення конфліктних ситуацій.

Висновки. Таким чином, характерні особливості старшого юнацького віку є сприятливим фактором для забезпечення успішної акультурації іноземних студентів. При цьому успішність адаптування молодих людей до нових умов середовища значною мірою залежить від етнічних та психологічних особливостей студентів і типом взаємовідносин, які превалюють у звичному для них соціумі. Вона багато в чому зумовлена не тільки їхніми індивідуально-психологічними особливостями, але й соціально-культурними передумовами.

Перспективами подальших досліджень є аналіз і визначення психологічних особливостей акультурації студентів з КНР в Україні.

References:

1. Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых / Б. Г. Ананьев. – М. : Знание, 1972. – 32 с.
 2. Подоляк Л. Г. Психология вищої школи / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2008. – 351 с.
 3. Довгодько Т. Адаптація іноземних студентів до освітнього середовища України / Т. Довгодько // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2013. – № 2. – С. 114-120.
 4. Буракова К. В. Професійно орієнтована адаптація іноземних студентів до навчання у вищому навчальному закладі України на основі загальних характеристик соціалізації особистості / К. В. Буракова // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – Луганськ, 2010. – № 3. – С. 43-46.
 5. Кайдалова Л. Г. Проблеми адаптації іноземних студентів на початковому
-
13. Король Л. Д. Кореляційний аналіз ідентичності та національної толерантності у крос-культурній перспективі /Л. Д. Король // Проблеми сучасної психології. – 2012. – Вип. 26. – С. 573-585.
 14. Storti C. Culture Matters : The Peace Corps Cross-Cultural Workbook / C. Storti. – Washington : Peace Corps, 1999. – P. 102-107.

- етапі навчання / Л. Г. Кайдалова, Ж. В. Черкашина // Нові технології навчання. – 2011. – Вип. 68. – С. 83-88.
6. Ху Ж. Структурно-функціональна модель процесу адаптації іноземних студентів до освітнього середовища університетів України / Ж. Ху // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2017. – Вип. 3. – С. 7-13.
 7. Херсковиц М. Дж. Проблема, метод и теория в афроамериканских исследованиях / М. Дж. Херсковиц ; пер. В. Г. Николаева // Личность. Культура. Общество. – 2010. – Т. XII. – Вып. (53-54). – С. 33-37.
 8. Трансформація картини світу у процесі психологічного супроводу міжкультурної адаптації студентів-іноземців у країні навчання : монографія / А. О. Борисова та ін. ; за заг. ред. доц. А. О. Борисової ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : Лідер, 2017. – 177 с.
 9. Babiker I. E. The measurement of culture distance / I. E. Babiker, J. L. Cox, P. M. S. Miller // Social Psychiatry. – 1980. – V. 15. – P. 101-116.
 10. Furnham A. Cultural Shock : Psychological reactions to unfamiliar environments / A. Furnham, S. Bochner. – London : Methuen, 1986. – 320 p.
 11. Соціальні аспекти адаптації іноземних студентів до умов перебування і навчання в Україні на прикладі медичного університету / [І. М. Дудник, В. В. Томаш, Є. Ю. Рождественський та ін.] // Проблеми навчання іноземних студентів у медичних вищих навчальних закладах України : матер. всеукр. конф. (Тернопіль, 19-20 квітня 2002 р.) // Медична освіта. – 2002. – № 3. – С. 35-38.
 12. Іваник С. В. Дослідження локусу контролю у студентів / С. В. Іваник // Соціально-гуманітарний вісник. – 2018. – Вип. 24. – С. 46-47.
 13. Король Л. Д. Кореляційний аналіз ідентичності та національної толерантності у крос-культурній перспективі /Л. Д. Король // Проблеми сучасної психології. – 2012. – Вип. 26. – С. 573-585.
 14. Storti C. Culture Matters : The Peace Corps Cross-Cultural Workbook / C. Storti. – Washington : Peace Corps, 1999. – P. 102-107.

Transliteration of References:

1. Anan'ev B. G. Nekotorye problemy psihologii vzroslykh / B. G. Anan'ev. – М. : Znanie, 1972. – 32 s.
2. Podoliak L. H. Psykholohiia vyshchoi shkoly / L. H. Podoliak, V. I. Yurchenko. – К. : Karavela, 2008. – 351 s.
3. Dovhodko T. Adaptatsiia inozemnykh studentiv do osvithnoho seredovyscha Ukrainy / T. Dovhodko // Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity. – 2013. – № 2. – S. 114-120.
4. Burakova K. V. Profesiino oriietovana adaptatsiia inozemnykh studentiv do navchannia u vyshchomu navchalnomu zakladi Ukrainy na osnovi zahalnykh kharakterystyk sotsializatsii osobystosti / K. V. Burakova // Sotsialna pedahohika : teoriia ta praktyka. – Luhansk, 2010. – № 3. – S. 43-46.

5. Kaidalova L. H. Problemy adaptatsii inozemnykh studentiv na pochatkovomu etapi navchannia / L. H. Kaidalova, Zh. V. Cherkashyna // *Novi tekhnologii navchannia*. – 2011. – Vyp. 68. – S. 83-88.
6. Khu Zh. Strukturno-funktsionalna model protsesu adaptatsii inozemnykh studentiv do osvithnoho seredovyshcha universytetiv Ukrainy / Zh. Khu // *Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka*. – 2017. – Vyp. 3. – S. 7-13.
7. Herskovic M. Dzh. Problema, metod i teoriya v afroamerikanskih issledovaniyah / M. Dzh. Herskovic ; per. V. G. Nikolaeva // *Lichnost'. Kul'tura. Obshchestvo*. – 2010. – T. XII. – Vyp. (53-54). – S. 33-37.
8. Transformatsiia kartyny svitu u protsesi psykhologichnoho suprovodu mizhkulturnoi adaptatsii studentiv-inozemtsiv u kraini navchannia : monohrafiia / A. O. Borysova ta in. ; za zah. red. dots. A. O. Borysovoi ; Kharkiv. derzh. un-t kharchuvannia ta torhivli. – Kharkiv : Lider, 2017. – 177 s.
9. Babiker I. E. The measurement of culture distance / I. E. Babiker, J. L. Cox, P. M. S. Miller // *Social Psychiatry*. – 1980. – V. 15. – P. 101-116.
10. Furnham A. Cultural Shock : Psychological reactions to unfamiliar environments / A. Furnham, S. Bochner. – London : Methuen, 1986. – 320 p.
11. Sotsialni aspekty adaptatsii inozemnykh studentiv do umov perebuvannia i navchannia v Ukraini na prykladi medychnoho universytetu / [I. M. Dudnyk, V. V. Tomash, Ye. Yu. Rozhdestvenskyi ta in.] // *Problemy navchannia inozemnykh studentiv u medychnykh vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy : mater. vseukr. konf. (Ternopil, 19-20 kvitnia 2002 r.)* // *Medychna osvita*. – 2002. – № 3. – S. 35-38.
12. Ivanyk S. V. Doslidzhennia lokusu kontroliu u studentiv / S. V. Ivanyk // *Sotsialno-humanitarnyi visnyk*. – 2018. – Vyp. 24. – S. 46-47.
13. Korol L. D. Koreliatsiinyi analiz identychnosti ta natsionalnoi tolerantnosti u kros-kulturnii perspektyvi / L. D. Korol // *Problemy suchasnoi psykhologii*. – 2012. – Vyp. 26. – S. 573-585.
14. Storti C. Culture Matters : The Peace Corps Cross-Cultural Workbook / C. Storti. – Washington : Peace Corps, 1999. – P. 102-107.

The Author

Nakonechna Liubov,
*Assistant, Taras Shevchenko National University,
Kyiv, Ukraine
Email: liubov.nakonechnaya@gmail.com*

Abstracts

ЛЮБОВ НАКОНЕЧНА. Специфіка акультурації студентів-іноземців. У статті розглянуто специфіку акультурації студентів-іноземців. Констатовано, що характерні особливості старшого юнацького віку є сприятливим фактором для забезпечення успішної акультурації іноземних студентів. Визначено, що успішність адаптування молодих людей до нових умов середовища значною мірою залежить від етнічних психологічних особливостей студентів та типом взаємовідносин, які превалюють у звичному для них соціуму. Здійснено висновок, що успішна адаптація студентів багато в чому зумовлена не тільки їхніми індивідуально-психологічними особливостями, але й соціально-культурними передумовами. Підсумовано, що сучасні університети мають значні потенційні можливості для забезпечення успішної акультурації іноземних студентів.
Ключові слова: акультурація, студенти, іноземці, юнацький вік, адаптація, соціум, культурні передумови.

ЛЮБОВЬ НАКОНЕЧНАЯ. Специфика аккультурации студентов-иностранцев. В статье рассмотрена специфика аккультурации студентов-иностранцев. Констатируется, что характерные особенности старшего юношеского возраста является благоприятным фактором для обеспечения успешной аккультурации иностранных студентов. Определено, что успешность адаптации молодых людей к новым условиям среды в значительной степени зависит от этнических психологических особенностей студентов и типа взаимоотношений, которые превалируют в привычном для них социуме. Сделан вывод, что успешная адаптация студентов во многом обусловлена не только их индивидуально-психологическими особенностями, но и социально-культурными предпосылками. Сделан вывод, что современные университеты имеют значительные потенциальные возможности для обеспечения успешной аккультурации иностранных студентов.

Ключевые слова: аккультурация, студенты, иностранцы, юношеский возраст, адаптация, социум, культурные предпосылки.

LUBOW NAKONECNA. Specyfika akulturacji studentów zagranicznych. Artykuł rozważa specyfikę akulturacji studentów zagranicznych. Stwierdzono, że charakterystyczne cechy starszego okresu dojrzewania są korzystnym czynnikiem zapewniającym udaną akulturację

studentów zagranicznych. Ustalono, że pomyślne przystosowanie się młodych ludzi do nowych warunków środowiskowych w dużej mierze zależy od etnicznych cech psychologicznych studentów i rodzaju relacji panujących w ich zwykłym społeczeństwie. Stwierdzono, że udana adaptacja studentów jest w dużej mierze spowodowana nie tylko ich indywidualnymi cechami psychologicznymi, ale także ich społeczno-kulturowym pochodzeniem. Stwierdza się, że współczesne uniwersytety mają znaczny potencjał do zapewnienia udanej akulturacji studentów zagranicznych.

Słowa kluczowe: *akulturacja, studenci, cudzoziemcy, dorastanie, adaptacja, społeczeństwo, pochodzenie kulturowe.*